

**NEMZETI TECHNOLÓGIAI PLATFORM A TEXTIL- ÉS RUHAIPAR
MEGÚJÍTÁSÁÉRT**

**Szakértői résztanulmány az ágazati stratégiai
kutatás-fejlesztési és innovációs tervhez**

Készült a Texplat 4. munkacsoport munkájának keretében

Szerző: Bauer Szilvia

2009. október

Az Európai Technológiai Platformok kulcsfontosságú technológiák köré gyűjtik a kulcsszereplőket, az ipar képviselőit, a kutatóintézeteket, felügyeleti szerveket, felhasználói csoportokat. Cél a különböző technológiák közös európai fejlesztési és bevezetési stratégiájának meghatározása.

Az európai technológiai platformok, keresleten alapuló kezdeményezések olyan területeken, ahol Európa versenyképességének biztosítása érdekében elengedhetetlen az intenzív kutatási tevékenységek és a technológiai fejlesztések támogatása.

A technológiai platformok tehát stratégiai célú kezdeményezések. Az ipar kulcsszerepet tölt be valamennyi platformban, de mozgósítja a kutató csoportokat, a felügyeleti szerveket, a pénzügyi szervezeteket, a civil társadalmat, és a fogyasztókat is. A technológiai platformok célorientáltak, jövőbe látást, kutatási stratégiai tervet és részletes cselekvési tervet igényelnek.

A Nemzeti Technológiai Platformok célja a nemzetgazdaság fejlődése szempontjából meghatározó, illetve perspektivikus területeken folyó K+F+I tevékenységet koordináló szerveződés támogatása a terület stratégiai tervének elkészítése, az európai technológiai platformokban való hatékony részvétel előmozdítása céljából.

Magyarországon a Nemzeti Technológiai Platform a Textil és Ruhaipar Megújításáért platform célja a magyar textil- és ruhaipar fejlesztésének elősegítése és versenyképességének javítása, elsősorban a KKV-k innovációs pályára állítása, a piacképes termékek és szolgáltatások fejlesztése érdekében.

A platform fő tevékenységi területe a magyar textil- és ruhaipar, ennek az iparágak a versenyképességét kívánja biztosítani a kutatási tevékenységek, és a technológiai fejlesztések felkarolásával. A Stratégiai Kutatási és Megvalósítási Terv a célok elérésének fontos eszköze.

I. Jövőkép

A jövőkép megfogalmazása a platform céljainak ismeretében rendkívül összetett feladat, mivel annak csak egy szegmense a klasszikus értelemben vett kutatás és megvalósítás.

Amennyiben foglalkoztatási oldalról közelítjük meg a jövőképet, ismerni kell az alkalmazott munkaerő képzettségi színvonalát. Az új alapanyagok megmunkálása, az új műszaki eszközök működtetése (üzemeltetés, műszaki színvonal megtartása, stb.) , az új technológiai eljárások versenyképes elsajátítása, és alkalmazása nem automatikusan kialakuló ismeret.

Ezen a területen elemezni kell a hatékony elsajátítás módszereit, ki kell dolgozni az ismeretek gyors elsajátítását megalapozó tananyagot, tervezni kell az elsajátítás módszertanát, és intézményrendszerét. Tágabb értelemben fontos tehát egy foglalkoztatási stratégiai elemzés, annak tudatosan tervezett megvalósítási programjával. Megközelíthető a jövőkép vállalkozások oldaláról is. Vállalkozások szempontjából az eredményes, biztonságos működés, a stabil piaci helyzet, a termékek eladhatósága a legfontosabb jövőjük szempontjából.

Természetesen olyan kutatási információkat szükségesek ehhez, amelyek biztosítják számukra a céljaik elérhetőségét. Kiemelendő a piac kutatás részükre hasznosítható információ halmaza. A piac elemzés eredményeinek ismerete, olyan piaci rések megismerése, amelyeknek megszerzésére rendelkeznek általuk gyártható termékekkel. Milyen irányba mozdulnak a vevő igények (komfort érzet, egészséges életmód stb.)?

Folyamatos igény a jövőképben belül a piac elemzés adatainak rendelkezésre állása, a vevő igények ismerete. Ezen a területen a platform sokat tud a KKV-knak nyújtani, helyettük befolyásolni tudja azt az intézményrendszert, amely ezen területek kutatásával foglalkozik. A kutatási eredményeket pedig közvetíteni tudja a vállalkozások felé.

Megközelíthető a jövőkép kutatás-fejlesztés területén belül klasszikus értelemben is. A hazai és nemzetközi kutatások bemutatása, eredményeinek folyamatos publikálása a vállalkozások jövőképének tervezéséhez. A kutató intézmények, kutatói csoportok, és

tevékenységeik bemutatása az iparág fenntarthatóságának bemutatása érdekében.

A klasszikus értelemben vett kutatás területén belül fontos a jövőkép szempontjából, milyen irányba halad az alapanyagok kutatása, fejlesztése? Ezeknek az eredményeknek a termelésbe történő hasznosítása hogyan lehetséges? Jelentenek olyan költség változást, amelyet a piac elfogad? Igényel-e beruházást termelésbe vonásuk? A beruházás mennyi idő alatt térül meg?

Belátható, hogy a kutatás, és megvalósítás nézőpontú jövőkép felvázolása csak szempontrendszerű megközelítéssel lehetséges.

A jövőkép szempont rendszere:

- vevő igények folyamatos figyelése, azok továbbítása a vállalkozások felé
- folyamatos piac elemzés, piaci rések feltérképezése
- hazai, és nemzetközi kutatások figyelemmel kísérése, ajánlások a vállalkozások felé
- hazai gazdaságpolitikán belül önálló textil- és ruházati ipari fejezet kidolgozása
- intézmény rendszer feladatainak kormány szintű meghatározása
- képzés, tovább képzés miniszteri szintű felügyelete
- tőke és munka intenzivitás optimális arányának kidolgozása, állami segítése

A magyar textilipar jövőképében is kiemelt szerepet kell, hogy kapjon az intelligens textíliák gyártása, ezen belül, az új generációs orvosi textíliák, az építő iparban használatos textíliák, a tűzálló textíliák, általában a műszaki textíliák.

A jövőben feltehetően jelentős eltolódás nem várható a textíliák felhasználása területén. Legnagyobb felvevő terület továbbra is a ruházat piaca lesz, ezt követi lakástextil piac, mivel ezek alapvető emberi szükségletek kielégítését szolgálják. Figyelemmel kell lenni viszont arra a folyamatra is, hogy a műszaki, egészségügyi textíliák iránti igény dinamikusabban növekedni fog.

Az ágazatot jelentősen, alapjaiban érintette a világméretű kereskedelmi liberalizációja, de erre az ágazati szerkezet váltás, a modernizáció, a technológiai innováció megfelelő válasz volt. A szerkezet váltás, egyes szerkezeti elemekben a súlypontáthelyezés, a modernizáció, amely követi az egészséggel kapcsolatos elvárásokat, a technológiai innováció, amely a szakmai ismeretek megújulásával párosul a jövő legfontosabb stratégiai irányvonala.

II. KUTATÁS-FEJLESZTÉS INNOVÁCIÓ

Kiinduló fogalmak

A kutatás fejlesztés és innováció elemzésénél azok fogalmából célszerű kiindulni. Vizsgálni kell annak nemzetközi és hazai környezetét, kijelölni azokat a területeket, amelyek a hazai textil és ruházati ipar szempontjából fontosak. Indokolt meghatározni azt a fogalmi bázist, amely az anyag készítésénél követésre került.

A kutatás-fejlesztés, a kreatív tudásbázis célzott, szisztematikus bővítése. Új termékek tervezése és értékesítése kiemelt fontosságú a piaci környezetben működő vállalkozások számára. A technológiai fejlesztés, a versenytársak tevékenysége és a felhasználók, fogyasztók változó igénye állandóan változó környezetet teremt, amihez csak folyamatos fejlesztéssel tud egy vállalkozás alkalmazkodni.

A kutatás-fejlesztésnek makrogazdasági vetülete is van, az erre fordított jövedelmek annak a jelzői is, mennyire hajlandók a piaci szereplők feláldozni a bevételeik egy részét a jövőbeli helyzetük biztosítása érdekében. A kutatás-fejlesztési kiadások aránya a nemzetgazdaság lehetőségeivel is összefügg, Magyarországon a GDP arányos kutatás-fejlesztés kiadása 1 % körüli szinten van, ami nemzetközi összehasonlításban alacsonynak értékelhető.

Ez a ráfordítási mutató azonban nem mondható önmagában általános összehasonlításra alkalmasnak. Figyelembe kell venni azt is, hogy a vizsgált gazdaságnak milyen a

szerkezete. A gazdasági szerkezet, és az ország jövőbeni gazdaságszerkezet céljainak ismeretében lehet megítélni a jelenlegi ráfordítás realitását, a jövőben szükséges ráfordítás mértékét.

Az innováció a tudás alkalmazásának folyamata, a termékek és szolgáltatások megújítása és annak hatására a piaci részesedés növelése. Új eljárások alkalmazása a termelésben, az értékesítésben, a piaci munkában, a vállalkozás irányításban, a munkafeltételekben, a munkaerő szakmai ismereteinek bővítése során.

Európai helyzetkép

Az Európai Unió kutatás-fejlesztési, és innovációs politikája 2004 óta jelentősen átalakult, és mára az egyik kiemelkedő jelentőségű területté vált. Az unió célja, hogy fokozza nemzetközi versenyképességét. Ennek fontos területe, hogy magas értékteremtő lehetőséget biztosító technológiákat fejlesszenek és alkalmazzanak európai szinten.

Kritikus vélemények szerint korábban az unió nem volt kifejezetten erős az innovációban, ezért 2006 októberében Lahtiban megtartott ülésükön a lisszaboni folyamat korrekciós programjáról döntöttek a tagállamok.

Ennek fontosabb területei

- az oktatási rendszer innováció központúvá formálása,
- az Európai Innovációs és Technológiai és Intézet létrehozása,
- az egységes munkaerőpiac kialakítása a kutatók számára,
- az akadémiai kutatás és az ipar kapcsolatának erősítése,
- a regionális innováció erősítése a strukturális politikán keresztül,
- a szellemi tulajdon védelmének erősítése,
- az innovációt értékelő piacok kialakítása.

Az Európai Unió a Technológiai Platformok és a közös technológiai kezdeményezések útján vonja be az európai ipart a kutatás-fejlesztésbe. Ezek a kezdeményezések a szükséges felvevő piac kialakítását is magukban foglalják az európai kutatás eredményei számára.

A kutatás-fejlesztés alapja a magas szintű és globálisan versenyképes tudás, illetve humán erőforrás. A képzés területén kell megalapozni a kutatás-fejlesztés és innováció alapjait. Az innovációhoz magasan képzett, kiváló problémamegoldó képességű, valamint az üzleti élet területén is jól eligazodó munkaerőre van szükség.

Vállalkozói elvárások

A kutatás-fejlesztés és innováció széles területén a vállalkozások általában két rendező elv szerint döntenek, egyrészt, azok alkalmazásával milyen előny származik működésük során, másrészt, illeszkedi-e elképzeléseikhez a lehetőségeik határán belül?

Viszonylag könnyű a döntés abban az esetben az innováció bevezetéséről, ha annak alkalmazása megoldja felismert problémáikat.

Gondjaik általában az alábbi témák köré sorolhatók:

- magas energia költségek
- piaci ismereteik szűk köre, speciális adatbázis hiánya
- képzett munkaerő hiánya
- ágazati fejlesztési stratégia hiánya
- megfelelő adatbázis hiánya a kutatás-fejlesztésről

A felsorolt problémák megoldása az innovációs lehetőségek alkalmazásával jelentős részben kezelhetők.

Az energia hordozók egység árainak jelentős mértékű mérséklődése nem várható. A költségcsökkentés lehetősége az energia megtakarítást segítő innovatív megoldások alkalmazása.

A kutatás-fejlesztés, innováció napra kész színvonalú adatbázisa megfelelő háttérre lehet az információhoz való hozzájutásnak. Ebben érdekeltek az előállítók, forgalmazók is, mivel az adatbázis elősegíti a hatékony kapcsolat felvételt.

Ágazati helyzetkép

Az innováció alkalmazásának versenyképes elsajátítása, nem automatikusan kialakuló ismeret. Az oktatásba folyamatosan beépülő innovációs ismeretek, azok megfelelő szintű elsajátítása, az ágazatok versenyképességében meghatározó szerepet játszanak.

Külön, és kiemelten kell kezelni azt a megállapítást is, hogy a nyersanyagban szegény országok nemzeti tőkéje a szakmai tudás. A tervezés, a gyártási eljárások fejlesztése, az új anyagok termelésbe állítása érdekében a szakértelem az, amit állandóan fejleszteni kell.

A kutatás-fejlesztésnek figyelemmel kell lenni arra a megállapításra is, hogy a textil- és ruházati ipar nem igazán vonzó a befektetők, a befektetési alapok számára, így a fejlesztés fontos, szinte kizárólagos lehetősége az innováció. Ezen a területen természetesen nemcsak a világhírű találmányok termelésbe állítása a lehetőség, hanem az egyszerű munkafolyamat ésszerűsítés is.

A gazdaságpolitika kidolgozóinak fontos feladata kell, hogy legyen, ágazati mélységű kutatási stratégia kidolgozása. A kutatás- fejlesztés területén, elsősorban annak finanszírozásában, meghatározó szerepe van az államnak. Meg kell határozni a stratégiai prioritásokat, amelyek a hosszú távú versenyképességét alapozzák meg az ágazatoknak. Meg kell határozni azokat a kutatási területeket, amelyek a magyar ipar szempontjából fontosak a nemzetközi versenyképesség fenntartása érdekében. Ennek eldöntéséhez figyelembe kell venni a foglalkoztatás szempontjait is. Újra gondolásra javasoljuk a textil- és ruhaipari ágazat magyar gazdaságpolitikában betöltendő szerepét foglalkoztatási nézőpontból.

Meg kell határozni azokat a kutatási területeket is, amelyekre nem célszerű hazai forrásokat biztosítani. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy ezek az ágazatok nem szerves részei a magyar iparnak, nem jelentheti azok sorvadásra ítéletét. Állami szinten olyan nemzetközi megállapodások, és együttműködések létesítése lehet a cél, amelynek keretében ezek az ágazatok, elsősorban az uniós lehetőségek kihasználásával, kutatási információkhoz juthatnak.

Kutatási helyzetkép

A kutatás helyzetének bemutatása során célszerű áttekinteni, hogy melyek a legfontosabb kutatási módok, és azok milyen területet ölelnek fel. A kutatási módok tartalmi bemutatásából további lehetőségek fogalmazódhatnak meg az textil- és ruhaipari kutatás hatékonyságának, eredményességének növelése érdekében.

Alapkutatás, az általános tudományos és technikai ismeretanyag bővítését szolgálja, nem kapcsolódik ipari célkitűzéshez.

Kutatás-fejlesztés, ipari kutatás, valamint kísérleti fejlesztés. Ipari kutatás, új tudásanyag megszerzésére irányuló kutatás, amelynek célja, hogy az így megszerzett tudásanyag felhasználható legyen új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez, illetve jelentős javulást eredményezzen a már meglévő termékekben, eljárásokban vagy szolgáltatásokban.

Kísérleti fejlesztés, az alkalmazott kutatás eredményének tervekbe foglalása, azaz új vagy továbbfejlesztett termékek, eljárások, szolgáltatások tervezése.

Technológiai innováció, minden olyan tudományos, műszaki tevékenység, amely ténylegesen műszakilag új, vagy továbbfejlesztett termékek, eljárások és szolgáltatások megvalósításához vezet.

A kutatási terv megvalósítását célzó cselekvési programban célszerű kiemelten kezelni a kutatási módok közül azokat a lehetőségeket, amelyek vállalkozói szinten megvalósíthatók, önállóan, vagy együttműködési formában.

Kutatási helyek Magyarországon

A kutató-fejlesztő helyek megoszlása működési terület szerint (%)

Működési terület	2000	2005	2006
Kutató-fejlesztő intézet és egyéb kutatóhely	6,0	8,0	7,5
Felsőoktatási kutatóhely	70,3	62,2	55,7
Vállalkozási kutató-fejlesztő hely	23,7	29,8	36,8
Összesen	100	100	100

Kutatási terv fejezetei a cselekvési programhoz.

A kutatás helyzetének áttekintése alapján látható, hogy nagy lehetőségek vannak ezen a területen Magyarországon. Mivel a magyar textil és ruházati ipar elsősorban az innováció területén növelheti nemzetközi versenyképességét, ezért különösen fontos a differenciált kutatás fejlesztés alkalmazása. Ennek eredményességét egy részletekbe menő cselekvési terv végrehajtásával lehet biztosítani.

A cselekvési terv javasolt fejezetei.

- Azoknak a kutatási területeknek a kijelölése, amelyek az ország adottságainak, és gazdaságpolitikai célkitűzéseinek megfelelően hazai forrásokból támogathatók.
- Azoknak a kutatási területeknek a kijelölése, és folyamatos felülvizsgálata, amelyeket nem célszerű hazai forrásokból támogatni.
- A kijelölt területeken ágazati mélységű kutatási stratégia kidolgozása.
- A textil- és ruhaipari ágazat szerepe a magyar gazdaság ágazati stratégiájában foglalkoztatási nézőpontból.
- Kutatás-fejlesztési, és innovációs adatbázis létrehozása.
- Vállalkozói szintű kutatások támogatása, intézményi kapcsolatok koordinálása
- A Budapesten működő Európai Innovációs és Technológiai Intézet által biztosított lehetőségek kihasználása.

III. A megvalósításban közreműködők, eszközök.

Kapcsolat rendszer tudatos szervezése

A gazdasági válság különösen időszerűvé teszi a kutatás-fejlesztés (K+F) és innováció helyzetével kapcsolatos áttekintést. Hosszabb távon csak a magas színvonalú oktatás és kutatás-fejlesztés vezethet ki a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságból. A válságban nem csak a gondokra kell koncentrálni, hanem a lehetőséget is figyelni kell. A jelenlegi nehéz időszakot megújulásra szükséges felhasználni, annak érdekében, hogy a gazdasági, és pénzügyi válság után a hazai K+F versenyképes pozíciót foglaljon el a nemzetközi piacon.

A versenyképes pozíció elérése azonban nem egyszerű, és egyéni feladat, hanem a tudatos együttműködés eredménye.

Az együttműködés sok szereplős tevékenység, de vannak olyan szak területi csoportjai, amelyek egy-egy iparág szempontjából nagyon fontosak, és meghatározók. Figyelembe kell azonban azt is venni, hogy ezek a csoportba szerveződő „együttműködők” más, más súlyú szereplők. Fontos továbbá, hogy a csoport sem állandó létszámú, hiszen az élet nem áll meg, folyamatosan változnak a körülmények, amelyeket figyelembe kell venni.

A textil, és ruházati ipar versenyképességének növelésében ajánlani a következő közreműködőket, szervezeteket javasolt figyelembe venni.

Európai Innovációs és Technológiai Intézet

Az Európai Innovációs és Technológiai Intézetben a szakmai munka úgynevezett tudás- és innovációs társaságok keretében valósul meg (angol rövidítése TIT). A TIT-ek újfajta megközelítést jelenítenek meg az európai kutatás-fejlesztésben, mivel a kiválasztott témakörök kutatására partnerintézmények közösségei jönnek létre, amelyekben egy-egy

résztevő más-más szakmai ismeretekkel, igényekkel járulhat hozzá az adott témakörben az innovációk létrehozatalához. A résztvevők az üzleti élet, a felsőoktatás és a kutatói potenciál képviselői a meghatározott témakörben.

A TIT-ekre való pályázás feltétele, hogy több EU-tagállam együttműködve hozza létre azt. Az első TIT-ek kiválasztása 2009-ben várható, s a társaságok 2010-től működnének. A Bizottság azt javasolja, hogy 2013-ig körülbelül hat tudás- és innovációs közösség jöjjön létre, amelyek az európai gazdaság és társadalom szempontjából alapvetően fontos területeken keresnek a választ a hosszú távú stratégiai kihívásokra.

Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal

A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) Magyarország tudomány-, technológia- és innováció-politikájának kidolgozásában és végrehajtásában tölt be központi szerepet. Az NKTH anyagi és intézményi eszközökkel támogatja az új tudás és technológia létrehozását, elterjesztését és hasznosítását. Tevékenységének forrását a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap nyújtja, melyet a Hivatal pályázati rendszerén keresztül forgat vissza a gazdaságba.

Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Zrt, ITDH

Az ITD Hungary fő tevékenysége a kereskedelemfejlesztés és a befektetés ösztönzés.

Az ITD Hungary keretében működik az Európai Bizottság Enterprise Europe Network hálózatának magyar irodája, amely szolgáltatásaival elsősorban a hazai kis- és középvállalkozások (kkv) hatékony piaci szereplését támogatja. 2008. februárjában kezdte meg működését az Európai Bizottság Vállalkozási és Ipari Főigazgatósága által támogatott vállalkozásfejlesztési hálózat, amely a kis és középvállalkozások üzletfejlesztési törekvéseit szolgálja az Európai Unióban. A hálózat magyarországi koordinációját az ITD Hungary végzi.

TEXPLAT

A TEXPLAT feladata lenne a megvalósításban résztvevők összefogása. Javasolt megoldás együttműködési megállapodások megkötése, amelyben a konkrét feladatok meghatározásra kerülnek. Itt figyelembe kell venni a partner szervezet lehetőségeit, és stratégiai szerepét az együttműködésben.

Klaszterekről általában

A klaszter földrajzilag egymáshoz közel elhelyezkedő vállalatok és kapcsolódó intézmények meghatározott gazdasági területen együttműködő csoportja, melyeket hasonlóságuk és egymást kiegészítő mivoltuk köt össze." (**Michael E. Porter, 1998**)

A klaszterek egy az úgynevezett értékláncon kapcsolódnak egymáshoz, amelyet szintén **Porter (1980)** írt le részletesen. Ezek a kapcsolódások háromfélék lehetnek:

1. Horizontális:

- adott földrajzi területen helyezkednek el
- ugyanabba az iparágba tartoznak a vállalkozások
- közös piacon működnek
- hasonló műszaki vagy ipari alapra épülnek
- közös beszerzési/disztribúciós csatornát használnak

2. Vertikális:

- Horizontális kapcsolódású klasztertagok is jelen vannak, de a beszerzési lánc tagjai is megtalálhatóak, úgy mint szállítók, a fogyasztók illetve a kapcsolódó szolgáltatások

3. Diagonális:

- Ebben az esetben minden egyes cég értéket ad hozzá a másikhoz, ezáltal hozva létre az értékláncot.

A **DG Enterprise (EU)** a következő meghatározást tekinti iránymutatónak:

„A klaszterek olyan egymástól kölcsönösen függő vállalatok és kapcsolódó intézmények csoportjai, melyek:

- földrajzilag egy vagy több régióban koncentrálnak;
- együttműködők és versenyzők;
- közös technológiák és képességek kötik őket össze;
- meghatározott területre/ágazatra koncentrálnak, közös technológiák és képességek kötik őket össze;
- tudományos alapokon nyugszanak, vagy hagyományosak.

Mindebből kifolyólag a klaszterek pozitív hatással vannak:

- az innovációra és versenyképességre;
- formális és informális képességekre;
- a növekedésre és a hosszú távú üzleti dinamikára.”

Az **OECD-LEED** részéről néhány évvel ezelőtt született egy újabb meghatározás, amely így hangzik: „A klaszterek olyan vertikálisan és/vagy horizontálisan kapcsolódó cégek csoportja, melyek a kapcsolódó társintézményekkel együtt ugyanabban az ágazatban működnek.”

Textil-és ruhaipari klaszterek Európában

Az unió ruházati iparában is a kis- és középvállalatok szerepe a meghatározó. Az 50 fő alatti cégek foglalkoztatják a munkaerő 60%-át és állítják elő a hozzáadott érték felét. Ugyanakkor a ruházati iparra erősen jellemző a klaszterekben szerveződés, amikor számos kis vállalat állít elő hasonló, vagy azonos terméket egy adott körzeten belül. Ezek részben egymás versenytársai, részben közös tudás és innovációs bázis létrehozói és fejlesztői. Általában kiegészítő, támogató iparágak cégei is települnek a klaszterbe, kialakul a képzés, kereskedelem szervezete is.

A European Cluster Observatory által végzett kutatás szerint a következő textiliparban működő klaszterek találhatóak Európában.

/Forrás: European Cluster Observatory,
http://www.clusterobservatory.eu/index.php?country_ID=®ion_ID=&cluster_ID=47/
 Látható hogy a klaszterek koncentrálódása egybe esik az ipar koncentrációjával. A Legtöbb textil-és ruhaiparban működő klaszter Olaszországban található.

Klaszterhelyzet Magyarországon

Mindenki által Magyarországon hivatalosan is elfogadott klaszter definíció a mai napig nem létezik. Azonban még a Széchenyi Terv Regionális Fejlesztési Programjának pályázatában került definiálásra a klaszter, amely a következőképpen hangzik:

„A klaszterek földrajzi közelségen alapuló vállalati stratégiai szövetségek, amelyek a külső versennyel szemben egységesek, belső viszonyaikat pedig egyaránt jellemzi a konkurencia és a közös helyi érdekek összehangolása, a partnerek közötti bizalmi tőke megléte. A klaszter vállalkozásait informális kapcsolatok kötik össze, a közösen végzett innovációk, a piaci igényekhez igazodó képzés, a hálózaton belüli közvetlen és célzott információáramlás révén csökkenthetők a tranzakciós költségek, ezáltal pedig az adott térség vállalkozásainak versenyképessége növekszik.”

A magyar jog nem definiálja a klaszter fogalmát, együttműködési formát és tartalmat sem jelöl ki. A formalizált együttműködés ennek megfelelően lehet egy együttműködést definiáló megállapodáson nyugvó, vagy a Ptk. által meghatározott szervezet (pl. szövetkezet, egyesület vagy gazdasági társaság). A Ptk. által meghatározott szervezeti alapú együttműködés kötöttebb és a jog által meghatározottabb szervezetet és működést eredményez. Együttműködési szerződés esetén a felek szabadsága nagyobb.

Az együttműködés során megszerzett tapasztalatok alapján kialakulnak azok a csoportok, ahol a résztvevő partnerek közötti kapcsolatban megjelenik a bizalom. Az együttműködés alapja tehát a bizalom, amelyet számos tényező együttes hatása erősíthet vagy gyengíthet. A kapcsolati minőséget az együttműködés tapasztalatain túl, a partner korábbi tevékenysége során a megbízhatóságáról kialakult kép, a tárgyalások alatti és a hálózaton kívüli „viselkedés” elfogadása (leegyszerűsítve a cégkultúrák összeegyeztethetősége) befolyásolja.

Az együttműködő partnerek közötti hálózaton belüli bizalom csökkenti a kapcsolat fenntartásával, a folyamatos információáramlás biztosításával kapcsolatos bürokratikus akadályokat, könnyebbé, gyorsabbá és olcsóbbá teszi az együttműködést (nem kell bonyolult szerződéseket kötni és nem kell külön biztosítani a szerződés betartásának ellenőrzésével és érvényesítésével kapcsolatos lehetőségeket)

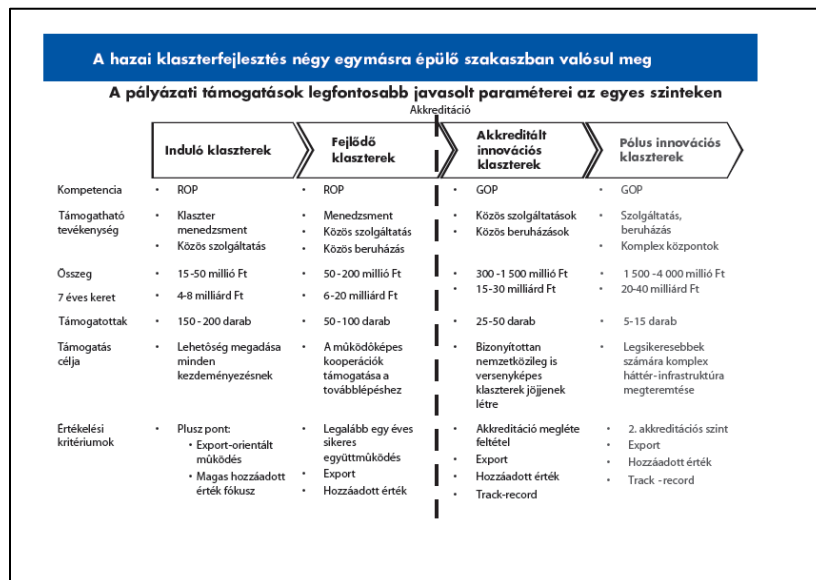
A klaszterbe szerveződő vállalatok nem adják fel egyéni célkitűzéseiket, csupán élnek

azzal a lehetőséggel, hogy együttesen fellépve, a helyi adottságokat kihasználva (költségcsökkentés, innováció serkentés, a legjobb gyakorlatok gyors megismerése, a tranzakciós költségek minimalizálása, stb.) előnyökre teyenek szert a globális versenyben. Tehát a vállalkozások, amelyek helyi viszonyok között egymással versengenek, olyan együttműködési területeket találnak, amelyeket kihasználva mindannyian előnyre tehetnek szert a globalizálódó piaci versenyben (vagy legalábbis csökkenthetik versenyhátrányukat). /Forrás: Pólus Klaszter Kézikönyv/

Az elmúlt néhány évben sokat változott a klaszter helyzet Magyarországon. A pályázati kiírások megváltozásának köszönhetően megindult a klaszter szerveződés aktivitás. A Pólus Program Stratégiai Irányító Bizottsága által elfogadott koncepció alapján a klaszterek fejlesztése négy egymásra épülő fázisban valósulhat meg.

A négy fejlesztési fázis:

- Induló klaszterek
- Fejlődő klaszterek
- Akkreditált innovációs klaszterek
- Pólus innovációs klaszterek

/Ábra: Pólus Klaszter Kézikönyv/

Textil- és ruhaipari klaszterek Magyarországon

Dél-Alföldi Regionális Textilipari Klaszter

A Dél-alföldi Regionális Textilipari Klaszter 2001. évi nyertes projektjének lebonyolítására és koordinálására létrehozott menedzsment alakult át 2003-ban a **Dél-alföldi Klaszterkoordinációs Projekt- és Forráscentrum Közhasznú Társasággá**, jogi formába öntve a projekt vezetését. A Társaság főtevékenységként a Klaszter szervezetét és tagjainak projektjeit menedzseli. A Kht szervezetét, annak fenntartási költségeit az alapítók biztosítják.

A Klaszter stratégiai fejlesztési terve alapján a kapacitáskoordináció legfőbb célja a vállalások komplexitásának biztosítása. A tagvállalkozások döntő többsége csak egyes munkafázisok ellátására szakosodott, a megrendelő számára a legfontosabb az igényei

szerint elkészített termék megrendelése egy helyről, minimális szállítási és koordinációs költségekkel. A pályázott beruházás olyan munkafázisok elvégzését teszi lehetővé a tagvállalkozások részére, amelyeket, a magas költségigény miatt, elvállalni eddig önállóan nem tudtak.

A hálózat keretében a következő szolgáltatások koordinációja történik:

- Bedolgozói hálózat üzemeltetése
- Kötő- és konfekcióipari javító és szervizbázis üzemeltetése
- Logisztikai háttérszolgáltatások biztosítása
- Megrendelés és kapacitás közvetítés
- Mintázás
- Az együttműködő vállalkozások saját modelljeinek közvetítése, kiajánlása
- Kiállításokon, vásárokon való részvétel szervezése
- Ágazaton belüli technológiai fejlesztésekhez szükséges források teremtése és közvetítése

Forrás: <http://www.eurotex.eu/klaszter.html>

Pannon Textil Klaszter

A Pannon Textil Klaszter (PanTex) 2005. szeptember 13-án alakult meg a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács Pannon Gazdasági Kezdeményezés divíziója ösztönzésére, hogy a régióban található magas foglalkoztatási potenciálú textil-és ruhaipari kis-és középvállalkozásokat segítse. Akkor ehhez a kezdeményezéshez 19 vállalkozás csatlakozott, jelenleg a klaszternek 39 tagja van és folyamatosan bővül. A területei lefedettségét tekintve a klasztertagok döntő többsége a Nyugat-dunántúli régióban található, de az eredményeknek köszönhetően csatlakoztak további tagok a régió kívülről is (Békés megye, Pest megye). A klaszter nagyon fontos területnek tekinti a középfokú oktatást, hiszen megfelelő utánpótlás nélkül elképzelhetetlen az ipar fennmaradása. Ezért is található a tagok között az országos szinten az egyik legjobban felszereltséggel-, illetve szakmai tudással rendelkező szakiskola az OÁMK Teleki Blanka Szakiskolája, illetve az újonnan csatlakozott a zalaegerszegi székhelyű Ganz Ábrahám és Munkácsy Mihály Szakközépiskola.

Az induláskor a klaszter szervezet felmérte a régióban található csatlakozott vállalkozások problémáit, amelyek a változó gazdasági környezetben négy év távlatából is állandónak tekinthetők. 21 problémát sikerült összegyűjteni, a klaszter szervezet elsődleges feladatának tekinti a nem makrogazdasági szintű problémák kezelését. Prioritásként szerepel ezek között a vállalkozások termékeinek, szolgáltatásainak piacra juttatása. Mérföldkőként elmondható, hogy 2008-ban a Pannon Textil Klaszter ennek érdekében együttműködési megállapodást írt alá a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Ügynökséggel (ITD Hungary ZRt.). Rajtuk illetve a klaszter által kialakított külföldi kapcsolatrendszeren keresztül segíti a klaszter a hazai vállalkozások külföldön történő piacra jutását.

Új mérföldkő a klaszter életében, hogy az egyesületi nonprofit jelleget nem feladva klasztertagokkal közösen nonprofit kft. került megalakításra a hatékonyabb működés érdekében.

A klaszterhez történő csatlakozás önkéntes alapon történik. Együttműködési megállapodás aláírása szükséges a klasztert működtető szervezettel, melyet érdeklődés esetén előzetesen is a csatlakozó vállalkozás részére bocsátunk áttanulmányozásra.

A klaszter alapelve, hogy a tagvállalatok kapacitása a lehetőségek kihasználásával lekötött legyen. Kapcsolatai révén a klasztertagok részére megrendeléseket is közvetít, illetve a tagvállalatok saját termékeinek értékesítésében is segítséget nyújt.

Klaszter szolgáltatásai tagvállalatok részére:

- Piackutatás
- Trendfigyelés
- Pályázatfigyelés
- Információ szolgáltatás
- Érdekérvényesítés
- Közös honlapok
- Projektgenerálás
- Benchmarking klub
- Beszállítói partner-kapcsolat kiépítésének segítése
- Szakmai tanulmányutakon, partnertalálkozókon való részvétel segítése
- Kiállításokon, vásárokon való részvétel segítése
- Üzletember találkozók szervezése
- Közös szakmai kiadványok megjelentetése
- Logisztikai szolgáltatások elérhetősége
- Innovációs, fejlesztési tevékenység segítése

A klaszter kiemelt külföldi partnerei:

- Croatian Garment Cluster (Horvátország)
- Modeus Design Center (Szlovénia)
- Chamber of Commerce and Industry of Slovenia (Szlovénia)
- Austrian Clothing Industry Association (Ausztria)
- TechTerra (Franciaország)
- Euroimpresa (Olaszország)

A klaszter kiemelt hazai partnerei:

- Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület
- Innovatext Zrt. – Textilipari Műszaki Fejlesztő és Vizsgáló Intézet
- Könnyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság
- Pannon Gazdasági Hálózat Egyesület
- Pólus Programiroda Kht.
- ITD Hungary Zrt.

Tudás-képzés

A képzésről általában három szinten beszélhetünk:

- szakképzés,
- középfokú szakmai képzés,
- felsőfokú szakmai képzés.

Az ágazat szempontjából mindhárom képzés nagyon fontos. A felsőfokú és középfokú szakmai képzés felelős az ágazat fejlesztéséért, hogy a bért munkázó ágazatból Magyarország ki tudjon lépni a saját tervezésű termékeivel, termékszerkezetével. A szakképzés szerepe ebben a folyamatban, hogy ezeket a fejlesztési elképzeléseket végrehajtsa és a termelés magas minőségét biztosítsa.

A szakképzésben az elmúlt évtizedekben a nagyipari betanított szakmunkásképzés volt a cél. A megváltozott gazdasági szerkezet ezt a betanított szintű szakmunkát már nem igényli.

Az új OKJ tananyagszerkezete biztosíték lehet arra, hogy a betanított szintről egy tényleges szakmai szintre képezhetjük a diákokat.

VESZÉLY – Ha lesz kit képezni?

A ruhaipari szakmák leértékelődtek, csak a negatívumokat halljuk a médiákon keresztül az ágazatról.

FONTOS – A beiskolázásoknál a szakmaválasztók ismerjék meg az ágazat lehetőségeit, szépségeit és jövőképét.

Az ágazati bérek rendezése is motiváló erő lehet akár a nappali, akár a felnőttképzésre való becsatlakozáshoz.

A középfokú szakmai képzés (technikus képzés). El kellene érni, hogy a 70 % elmélet és 30 % gyakorlat arány megváltozzon. A képzés közelítsen a munka világához.

A felsőfokú szakmai képzésben az asszisztens és mérnökképzésben a legkorszerűbb technikákkal és technológiákkal kellene megismertetni a hallgatókat és ehhez megteremteni a főiskolán a technikai-technológiai háttérrel. A hallgatók ne csak szakdolgozat készítés előtt találkozzanak a gazdasági élet szereplőivel, hanem rendszeres gyakorlatokon vegyenek részt a termelő üzemekben.

Felnőttképzés

Jelen pillanatban egy-egy pályázat kihasználására szerveződnek tanfolyamok. A felnőttképzés ne a szociális gondok megoldásának eszköze legyen, hanem ténylegesen lássák értelmét a résztvevők, hogy hosszú távon biztosítva legyen megélhetésük a textil- és ruhaipari ágazaton belül. A női munkanélküliség kezelésének egyik eszköze lehetne, a nyugat-európában bevált tanfolyami képzések után megszervezett bedolgozói hálózat, amely hálózat kialakításánál a klaszterek bábáskodtak, és szakmai segítséget adtak munkahelyteremtésre.

A **fiatal tervezőknek** design-ereknek pályázati úton kellene segítséget nyújtani szakmai pályafutásuk elindításához. Az ágazati platform egyik fontos javaslata lehetne a fiatal kezdők felkarolása, elindítása, amely majd hírnevet szerezne a magyar iparág számára.

A legfontosabb lépés, hogy Magyarországon megváltozzon a szemlélet, visszaadjuk az alkotó, kétkezi munkának a becsületét. Ez ne csak erkölcsi, hanem anyagi elismerés is legyen. A másik fontos lépés, hogy Európában, hazánkban fizetőképes kereslet legyen a jó minőségű magyar textil- és ruhaipari termékek iránt. Ezt az **általános képzésben tanítani, tudatosítani kell** a felnövekvő ifjúsággal, hogy igénye legyen az egyedi, kiszériás ruházati termékekre a tömeggyártással szemben.